

Motion till riksdagen 2017/18:3628

av Jan Björklund m.fl. (L)

Liberala reformer för en dynamisk och fri arbetsmarknad

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att instifta en ny anställningsform för enkla jobb och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla RUT-reformen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten till anställning till 69 års ålder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en jobbstimulans om 40 % och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra turordningsreglerna i LAS och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kravet på kollektivavtal avseende yrkesintroduktionsanställningar bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en proportionalitetsprincip avseende strejkrätten och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda stridsåtgärder av tredje man riktade mot parter bundna av kollektivavtal och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen behöver läggas ned i sin nuvarande form och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingens insatser behöver bli smalare och skarpare för att utsatta grupper ska få det stöd de behöver och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att säkra arbetsmiljön och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att agera för att lönegapet mellan kvinnor och män ska minska och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att ha ett jobb och egen försörjning ökar människors frihet. Kvinnors självständighet både gentemot samhället och gentemot sin partner ökar med en egen lön. Varje människa har ett ansvar att försörja sig själv. Det ska alltid löna sig att arbeta. Sverige drar nytta av en stark högkonjunktur. Samtidigt blir arbetsmarknaden i Sverige alltmer tudelad. En ny arbetslöshet växer fram där många inte lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. Nästkommande år förväntas nästan 300 000 människor befinna sig i vad Arbetsförmedlingen kallar för en *Utsatt ställning*. Tiotusentals människor syns inte ens i statistiken då de ännu inte fått uppehållstillstånd. Samtidigt har många arbetsgivare svårt att hitta rätt personal. Det är uppenbart att inte tillräckligt görs för att skapa möjligheter och dynamik för svenska företag att anställa fler människor och för att fler ska komma i jobb.

Vår arbetsmarknad måste öppnas upp för fler annars riskerar generationer hamna i utanförskap. Människor med låg utbildning och svag förankring i det svenska samhället måste få realistiska chanser att få jobb. De som är nya i Sverige behöver lära sig svenska och få möjlighet till utbildning men många kommer inte vilja sitta i skolbänken och ta igen en utbildning de aldrig fick som barn. Lyckas vi inte att hjälpa utsatta grupper in på arbetsmarknaden ens i en högkonjunktur är risken överhängande att alltför många människor cementeras fast i ett livslångt bidragsberoende.

Vi vägrar tappa tron på individens egen förmåga och drivkraft och vi är övertygande om att varje människa vill bidra efter förmåga till sin egen och vår gemensamma välfärd. Men för att fler ska få möjlighet att ta det första steget in på arbetsmarknaden krävs skarpa och riktade reformer. Dörrar som tidigare har varit stängda måste låsas upp.

Utrikes födda är en grupp som behöver särskilt fokus. Det tar alldeles för lång tid för nyanlända, framförallt nyanlända kvinnor, att etablera sig på arbetsmarknaden. Utrikesfödda som har vistats i Sverige i över sju år med en låg utbildningsnivå har i genomsnitt en sysselsättningsgrad på under femtio procent. Liberalerna är djupt oroad över att regeringen inte vidtar de nödvändiga reformer som krävs för att fler utrikes födda ska komma i jobb och få en egen försörjning. Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF och Finanspolitiska rådet har alla pekat på att de höga ingångslönerna i Sverige försvårar integrationen. Regeringen förordar istället ett omfattande bidragssystem som stryker jobbmöjligheter och tillväxt. För att öppna upp möjligheterna för fler nyanlända att få jobb behövs fler åtgärder vilka presenteras närmare i Liberalernas särskilda motion om integration.

Vi liberaler vill ge alla människor möjligheter att få ett jobb och egen försörjning. Det räcker inte att strö pengar på ineffektiva arbetsmarknadsprogram. Vad som behövs är riktiga jobb som genererar skatteintäkter och som gör det möjligt för människor att få en egen lön att leva på. För att nå dit behövs fler enkla jobb och lägre trösklar in på arbetsmarknaden. Dessutom måste det bli billigare och enklare att anställa. Vi vill se en rad förslag för en mer dynamisk arbetsmarknad med incitament för arbetsgivare att anställa och drivkrafter för arbetssökande att få jobb.

Vi utgår ifrån varje människas potential och egna ansvar. Samhällets förväntningar ska vara tydliga och varje människa ska ges de verktyg som behövs för att kunna försörja sig själv. Politiken ska skapa möjligheter och incitament istället för bidragsberoende och grusade drömmar. I Liberalernas Sverige ska varje arbetad timme löna sig. Flit och strävsamhet ska inte bestraffas – det ska premieras.

En ny anställningsform – inträdesjobb

Vi har länge sett behovet av en ny anställningsform riktad åt personer som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden som unga utan gymnasieexamen och nyanlända. Liberalerna har därför med övriga allianspartier presenterat förslag om inträdesjobb som gör det både billigare och enklare att anställa. Inträdesjobb riktar sig mot nyanlända, under de fem första åren i Sverige, samt ungdomar upp till 23 år utan fullständig gymnasieutbildning. Lönen uppgår till 70 procent av rådande ingångslön i branschen, upp till ett tak om 21 000 kronor i bruttolön per månad. 30 procent av arbetstiden anses därmed gå till utbildning eller att lära sig arbetet. Arbetstagaren omfattas av LAS och under de två första åren har den anställde ett arbetsrättsligt skydd motsvarande en provanställning, som därefter övergår till en tillsvidareanställning. För att sänka kostnaderna att anställa slopas arbetsgivaravgiften i tre år.

Inträdesjobb är en ny anställningsform och inget arbetsmarknadsprogram. Problemet med flertalet arbetsmarknadsprogram är dess komplexitet. Arbetsgivaren måste känna till regelverket, gå via Arbetsförmedlingen och få godkännande av de lokala parterna. Med en ny anställningsform minimerar vi den administrativa bördan för arbetsgivaren vilket leder till att fler vill anställa och att fler människor därmed får ett första jobb att gå till.

Låt fler RUT-tjänster växa fram

RUT-avdraget infördes 2007 och har växt snabbt, från drygt 100 000 användare 2009 till mer än 700 000 användare 2016. Vi vill utveckla RUT-reformen som bidragit till att framförallt utrikes födda kvinnor fått jobb med egen lön. Tillsammans med övriga allianspartier vill vi bredda RUT-avdraget till fler tjänster och tredubbla taket i RUT-avdraget. Samtidigt vill vi se över införandet av ett bredare hem-avdrag för personer över 70 år, där fler eller alla enklare tjänster i hemmet berättigar till skattereduktion.

Jobba längre om du vill

Svensk arbetsrätt begränsar idag människors frihet att jobba långt upp i åldrarna. Äldre har rätt att vara kvar i sin anställning till 67 års ålder men därefter finns regler som försvårar istället för att förenkla att jobba längre. Vi menar att ålder är en siffra och ett dåligt mått på människors förmågor, både på arbetsmarknaden och i samhället. Äldre människors kunskap, kompetens och erfarenhet måste tas bättre tillvara i arbetslivet. Åldersgränsen för hur länge individen har rätt att vara kvar på arbetet bör därför i ett första steg höjas från 67 år till 69 år. Fördomar och diskriminering måste bekämpas. Regler och avtal som hindrar äldre från att arbeta om de vill bör ses över. Människor måste belönas för att de vill arbeta mer – inte bestraffas.

Det ska alltid löna sig att arbeta

Alliansregeringen införde 2014 en jobbstimulans vilken innebar att en person med försörjningsstöd under två år får behålla 25 procent av en inkomstökning. Vi vill att jobbstimulansen utökas till 40 procent. Det måste löna sig att gå från bidrag till jobb. Även den som lever på försörjningsstöd och därmed får pengar från samhället måste aktivera sig för att närma sig arbetsmarknaden och delta i samhället. Vi vill att motprestation för försörjningsstöd ska bli obligatoriskt i kommunerna. Det kan handla om att delta i SFI eller att söka arbete utanför kommungränsen.

Liberalisera turordningsreglerna

Svensk arbetsrätt är i ett internationellt perspektiv väldigt stark och ger arbetstagare trygghet på arbetsmarknaden. Samtidigt leder reglerna till en tudelad och stelbent arbetsmarknad. Sverige är ett av de länder inom OECD där den arbetsrättsliga skillnaden mellan de som har en fast anställning och de som har tillfällig anställning är allra störst. Svensk arbetsmarknad gör skillnad på om du jobbar på en arbetsplats som har kollektivavtal eller inte. Svensk arbetsmarknad gör skillnad på hur gammal du är och hur länge du har jobbat istället för kompetens. Liberalerna anser att arbetsrätten behöver moderniseras.

Dagens turordningsregler avgör i vilken ordning arbetstagare kan sägas upp baserat på hur länge de har varit anställda. Regelverket möjliggör för små företag med högst tio anställda att undanta två personer som innehar nyckelpositioner från turordningslistan. Vi anser att undantaget ska utökas till att omfatta fem personer för företag upp till 49 anställda. Det möjliggör större frihet och flexibilitet för företag att behålla kompetent personal vid uppsägning och ger också yngre personal större möjlighet att konkurrera på arbetsplatsen.

Förenkla yrkesintroduktionsanställningarna

Företag som vill anställa med hjälp av yrkesintroduktionsanställningar måste ha *”ett centralt kollektivavtal om yrkesintroduktion, eller ett hängavtal till ett sådant kollektivavtal”*. Dessvärre stänger det ute småföretagare som inte har några anställda och därmed saknar kollektivavtal.

I Sverige finns det ca 790 000 egenföretagare. Varför ska en egenföretagare som driver sitt företag själv – t.ex. inom skomakarnäringen – stängas ute från möjligheten att anställa någon på en yrkesintroduktionsanställning? Att kollektivavtal saknas för egenföretagare är förståeligt, eftersom företagaren knappast kan teckna kollektivavtal med sig själv.

Även när det gäller företag med anställda blir konsekvenserna problematiska. I kategorin småföretag (1–49 anställda) är antalet företag 270 000. Av dessa saknar 60 % kollektivavtal. Att utesluta 162 000 företag från yrkesintroduktionsanställningar är tveksamt. Vi menar att krav på kollektivavtal måste ses över för att öppna upp för fler företag att anställa.

Inför en proportionalitetsprincip för stridsåtgärder

Det senaste året har en rad oroväckande strejker brutit ut. Samhällsekonomiskt skadliga strejker som annars löses av arbetsmarknadens parter är nu ett vanligare inslag än tidigare. Hamnstrejken i Göteborg är ett ständigt hot med betydande kostnader för svensk del. APM Terminals i Göteborgs hamn har ett kollektivavtal med Svenska Transportarbetareförbundet men på arbetsplatsen i Göteborg finns en stor andel personer som är medlemmar i ett annat fackförbund. Dessa är inte bundna av den fredsplikt som svensk arbetsmarknad bygger på. I Göteborgs hamn har det resulterat i att det konkurrerande fackförbundet med små medel kan sabotera stora delar av Västsveriges hamnverksamhet. Genom blockader och punktstrejker skadar det konkurrerande fackförbundet förtroendet för verksamheten i Göteborgs hamn. Stora företag har flyttat sina leveranser från hamnen och vissa företag har till och med fått lägga ned till följd av konflikten.

Liberalerna värnar den svenska modellen där lönerna i huvudsak sätts mellan arbetsmarknadens parter. Samtidigt finns krav på moderniseringar och förändringar för att bredda arbetsmarknaden och skapa moderna regler för en ny ekonomi där mindre företag kan växa. En viktig förklaring till att lägstalönerna ständigt pressas upp är att svenska konfliktregler medger att fackförbund till ingen eller liten kostnad för de egna medlemmarna kan orsaka stora kostnader för arbetsgivarna. Detta genom en oreglerad rätt till sympatiåtgärder, generösa möjligheter att varsla och avsaknaden av en proportionalitetsprincip. Sverige skiljer i denna del sig jämfört med vår omvärld. Vi vill täppa till denna lucka i lagen. Det försvårar för våra företag när Sveriges nationella regelverk inte är jämförbara med avgörande konkurrentländer.

Vi vill att det ska införas en så kallad proportionalitetsprincip, vilket innebär att det måste finnas en rimlig proportion mellan mål och tillgripna medel i en konflikt. I flera länder, som Danmark och Norge, ställs det vidare krav på att det finns ett tydligt samband eller en intressegemenskap mellan primär- och sekundäråtgärd. Båda dessa typer av regler minskar risken för att tredje part lider skada. Bedömning om proportionalitet och huruvida intressegemenskap föreligger bör i det enskilda fallet göras av Arbetsdomstolen.

Att konfliktreglerna inte används på fel sätt är också viktigt för mindre företag. Det finns flera talande exempel på när små företag har satts i blockad trots att de erbjuder rimliga villkor när det till exempel gäller lön och arbetstid och när ingen anställd heller efterfrågat det aktuella kollektivavtalet. I samband med en översyn av konfliktreglerna bör även praxis kring konflikterna riktade mot mindre företag ses över. Ett grundläggande krav bör vara att stridsåtgärder enbart kan riktas mot arbetsgivare där det relevanta fackförbundet har minst en medlem.

Lägg ner Arbetsförmedlingen

Regeringen spenderar på ett oansvarigt sett skattebetalarnas pengar genom olika arbetsmarknadsåtgärder. Redan idag kostar utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder 37 miljarder kronor. Åtgärder vars effekter är svåra att mäta. Arbetsförmedlingen, en kraftigt kritiserad myndighet, har redan idag en omsättning på över 80 miljarder kronor vilket motsvarar 8 procent av de samlade utgifterna i statsbudgeten.

Organisationskonsulter anlitas för dyra arvoden oftast utan att väga kostnaden mot nyttan (RIR 2016:21). Riksrevisionen har vid ett flertal gånger poängterat att

Arbetsförmedlingen behöver effektiviseras samt att myndigheten inte gör en kritisk avvägning ifall insatsen är värd kostnaden. Det är inte rimligt att fortsätta öka anslagen till en myndighet vars kostnader är så pass höga och vars resultat är svåra att mäta. Liberalerna anser att Arbetsförmedlingen måste läggas ner i sin nuvarande form. Fokus för en statlig arbetsmarknadsaktör måste skifta. Människor som står långt ifrån arbetsmarknaden som personer med funktionsvariationer, unga utan gymnasiebetyg och nyanlända måste prioriteras och ska få stöd för att få in en fot på svensk arbetsmarknad. Särskilt utrikesfödda kvinnor måste tidigt få stöd för att komma i jobb. Därför behövs en ny myndighet vars syfte måste vara att bli smalare men mycket skarpare i sitt stöd för de som behöver det allra mest. När det gäller matchning anser vi att andra matchningsaktörer på arbetsmarknaden spelar en betydligt större roll än vad Arbetsförmedlingen gör idag.

Fysisk och psykisk arbetsmiljö

Även om arbetsmiljön generellt sett är god i Sverige i en internationell jämförelse finns det mycket kvar att göra för att säkra varje individs trygghet på arbetsplatsen. Alla arbetsplatser, oavsett om det finns gällande kollektivavtal eller inte, måste vara säkra och bra arbetsplatser. Det behövs en tydlig och effektiv arbetsmiljölagstiftning. Arbetsgivaren är skyldig att förebygga psykisk och fysisk ohälsa. Det handlar om den fysiska arbetsmiljön för att förhindra skador men också när det gäller diskriminering, trakasserier och mobbning.

Företag måste följaktligen ges förutsättningar för att organisatoriskt förebygga arbetsmiljöskador. Det kan exempelvis vara genom utbildningar om hur arbetsgivaren systematiskt kan jobba med arbetsmiljöarbetet. Arbetsskadestatistiken visar på en uppgång av anmälda arbetsolyckor. En särskilt oroväckande trend är att anmälningarna av arbetssjukdomar bland kvinnor till följd av organisatoriska och sociala problem har ökat sju år i rad. Mycket av stress och överbelastning som många av arbetstagarna kan känna beror ofta på dålig planering ifrån arbetsgivarsidan. Alltför ofta glöms den psykiska ohälsan bort. Vi har i dag ett väldigt stort problem inte bara i arbetslivet utan i hela samhället med psykisk ohälsa. Det är ett globalt problem som säkert har vissa gemensamma drag inom västvärlden och i länder där man är snarlik oss, men det är ett stort problem för Sverige. Den psykiska ohälsan är i dag den näst vanligaste orsaken till sjukskrivning. Bland kvinnor är det den vanligaste orsaken till anmälan sjukskrivning.

Liberalerna har länge varit drivande för att belysa diskriminering både på och utanför arbetsplatsen. Det är positivt att regeringen går vidare i arbetet när det gäller att utvidga skyddet mot diskriminering på grund av funktionshinder (prop. 2016/17:220). Det är viktigt att arbetet mot diskriminering på arbetsplatser fortsätter, oavsett diskrimineringsgrund.

Minska lönegapet mellan kvinnor och män

Det skiljer cirka 3 miljoner kronor i genomsnitt i arbetslivsinkomst mellan kvinnor och män. Orättfärdiga löneskillnader måste bort. Arbetet mot diskriminering måste fortsätta och en del av detta är att företag gör så kallade lönekartläggningar. Föräldraförsäkringen är central när det gäller frågan om hur ett jämnare uttag av föräldraledighet liksom vård av sjukt barn kan främjas. Vårdnadsbidraget ska inte återinföras. För oss liberaler är det

självklart att det ska vara möjligt att göra en lönekarriär även i traditionellt kvinnodominerade yrken. Det är oroande att regeringen avser att avsevärt försvåra för välfärdsföretagen vilket slår mot många kvinnors företagande. Bilden förstärks även av OECD:s senaste rapport som visar att Sverige är det land i hela OECD där det lönar sig allra minst att utbilda sig. I många kvinnodominerade yrken är det ibland till och med en förlustaffär att utbilda sig. Exempel på kvinnligt dominerade yrkesgrupper där det lönar sig alldeles för dåligt att utbilda sig är socialsekreterare, lärare och sjuksköterskor. De blir i dag ofta klämda mellan orimliga krav, stor stress, patienter, klienter, elever, dåligt chefskap, otydlighet i arbetsuppgifter och dessutom en inadekvat lön. Det måste löna sig att utbilda sig i Sverige – även för kvinnor.

Jan Björklund (L)

Said Abdu (L)

Maria Arnholm (L)

Bengt Eliasson (L)

Robert Hannah (L)

Fredrik Malm (L)

Birgitta Ohlsson (L)

Mathias Sundin (L)

Maria Weimer (L)

Allan Widman (L)

Tina Acketoft (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Roger Haddad (L)

Nina Lundström (L)

Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)

Lars Tysklind (L)

Barbro Westerholm (L)

Christina Örnebjär (L)